

Młodzieżowe ośrodki socjoterapii i młodzieżowe ośrodki wychowawcze w systemie edukacji

Joanna Kulesza

Wydział Resocjalizacji i Socjoterapii ORE

Sulejówek, 10 kwietnia 2018

Ministerstwo Edukacji Narodowej

- Placówki oświatowo-wychowawcze
- Specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze
- Specjalne ośrodki wychowawcze
- Ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze
- Młodzieżowe ośrodki socjoterapii
- Młodzieżowe ośrodki wychowawcze

Ministerstwo Sprawiedliwości

- Schroniska dla nieletnich
- Zakład poprawczy

Inne resorty

- Szkoły szpitalne
- Świetlice środowiskowe
- Ogniska, domy kultury
- Biblioteki

Organizacje pozarządowe

- Świetlice środowiskowe
- Zajęcia pozalekcyjne

Szkoły specjalne

- **Specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze – 339 SOSW**
- **Specjalne ośrodki wychowawcze – 36 SOW**
- **Ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze – 195 ORW**

- **Młodzieżowe ośrodki socjoterapii – 84 MOS**
- **Młodzieżowe ośrodki wychowawcze – 95 MOW**

- **Zakłady poprawcze – 27 ZP**
- **Schroniska dla nieletnich – 17 SdN**

Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii

socjoterapeutyczne i socjoterapia z rewalidacją

Przeznaczenie

Wielkość placówki

Organ prowadzący: publiczne (66) i niepubliczne (18)

Lokalizacja

Szkoła

Feryjna/nieferyjna

Całoroczna/ całodobowa

Turnusowa

Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii

Przeznaczony jest dla dzieci i młodzieży, które z powodu zaburzeń rozwojowych, trudności w uczeniu się i zaburzeń w funkcjonowaniu społecznym zagrożone są niedostosowaniem społecznym i wymagają specjalnej organizacji nauki, metod pracy, wychowania i socjoterapii.

Wychowaniem, terapią i edukacją zajmują się specjaliści resocjalizacji i socjoterapii, psycholog, pedagodzy oraz nauczyciele z kwalifikacjami trenerskimi i instruktorskimi.

MOS stwarza młodym ludziom możliwość ukończenia szkoły jak i otrzymania pomocy w okresie dorastania, kiedy to wzrastają trudności i problemy młodych ludzi w przystosowaniu się do otoczenia.

Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii

Zadaniem MOS jest wspomaganie dzieci i młodzieży w rozwoju i pojmowaniu rzeczywistości poprzez realizowanie w socjoterapii celów rozwojowych, edukacyjnych i terapeutycznych, co prowadzi do modyfikacji ich dotychczasowego postępowania

SZKOŁA - pomaga młodzieży w rozwiązaniu trudności edukacyjnych

RODZINA - wsparcie i pomoc w budowaniu relacji

RÓWIEŚNICY - pomoc w nawiązaniu kontaktów i dobrych relacji oraz rozwijanie pasji i zainteresowań

ZDROWIE - promowanie zdrowego i aktywnego stylu życia

Umieszczanie wychowanków w MOS

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

- Orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego ze względu na zagrożenie niedostosowaniem społecznym

Jednostka Samorządu Terytorialnego (JST)

Starosta właściwy ze względu na miejsce zamieszkania wychowanka

- Wydaje skierowanie do MOS na podstawie wniosku rodzica i orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego ze względu na zagrożenie niedostosowaniem społecznym zapewnia wychowankowi kształcenie specjalne (Art. 127 ust. 13, 15 UPO)

Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii

- Zapewnia wychowankowi realizację obowiązku szkolnego i obowiązku nauki
- Zapewnia specjalną organizację nauki, metod pracy, wychowania

Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy

Prowadzone są dla dzieci i młodzieży:

- 1) niedostosowanych społecznie wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy, wychowania, pomocy psychologiczno-pedagogicznej i resocjalizacji – jako resocjalizacyjno-wychowawcze;
- 2) niedostosowanych społecznie z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy, wychowania, pomocy psychologiczno-pedagogicznej i resocjalizacji – jako resocjalizacyjno-rewalidacyjne.

MOW stwarza młodym ludziom możliwość ukończenia szkoły jak i otrzymania pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy

Poziom rozwoju intelektualnego:

- Resocjalizacyjno-wychowawcze
- Resocjalizacyjno-rewalidacyjne

Przeznaczenie

Wielkość placówki od 24 do 135

Organ prowadzący publiczne (69) i niepubliczne (26)

Lokalizacja

Szkoła

Całoroczna/ całodobowa - nieferyjna

Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy

Do zadań młodzieżowego ośrodka wychowawczego należy eliminowanie przejawów niedostosowania społecznego oraz przygotowanie wychowanków do samodzielnego i odpowiedzialnego życia po opuszczeniu ośrodka, zgodnego z obowiązującymi normami społecznymi i prawnymi.

W statucie młodzieżowego ośrodka wychowawczego można wskazać szczególne obszary działalności ośrodka dotyczące rozwiązywania określonych problemów wychowawczych wychowanków, w tym wychowanek będących nieletnimi matkami.

Historia rozwiązań dotyczących umieszczania nieletnich w MOW

przed 1994

- 2 ośrodki kierowania (dla dziewcząt przy MOW w Łodzi i dla chłopców przy MOW w Warszawie obsługujący cały kraj)

1994 - 1999

- 4 ośrodki kierowania obsługujące 4 obszary Polski kierujące dziewczęta i chłopców ze swoich obszarów działania do placówek typu MOW usytuowanych także na tym terenie

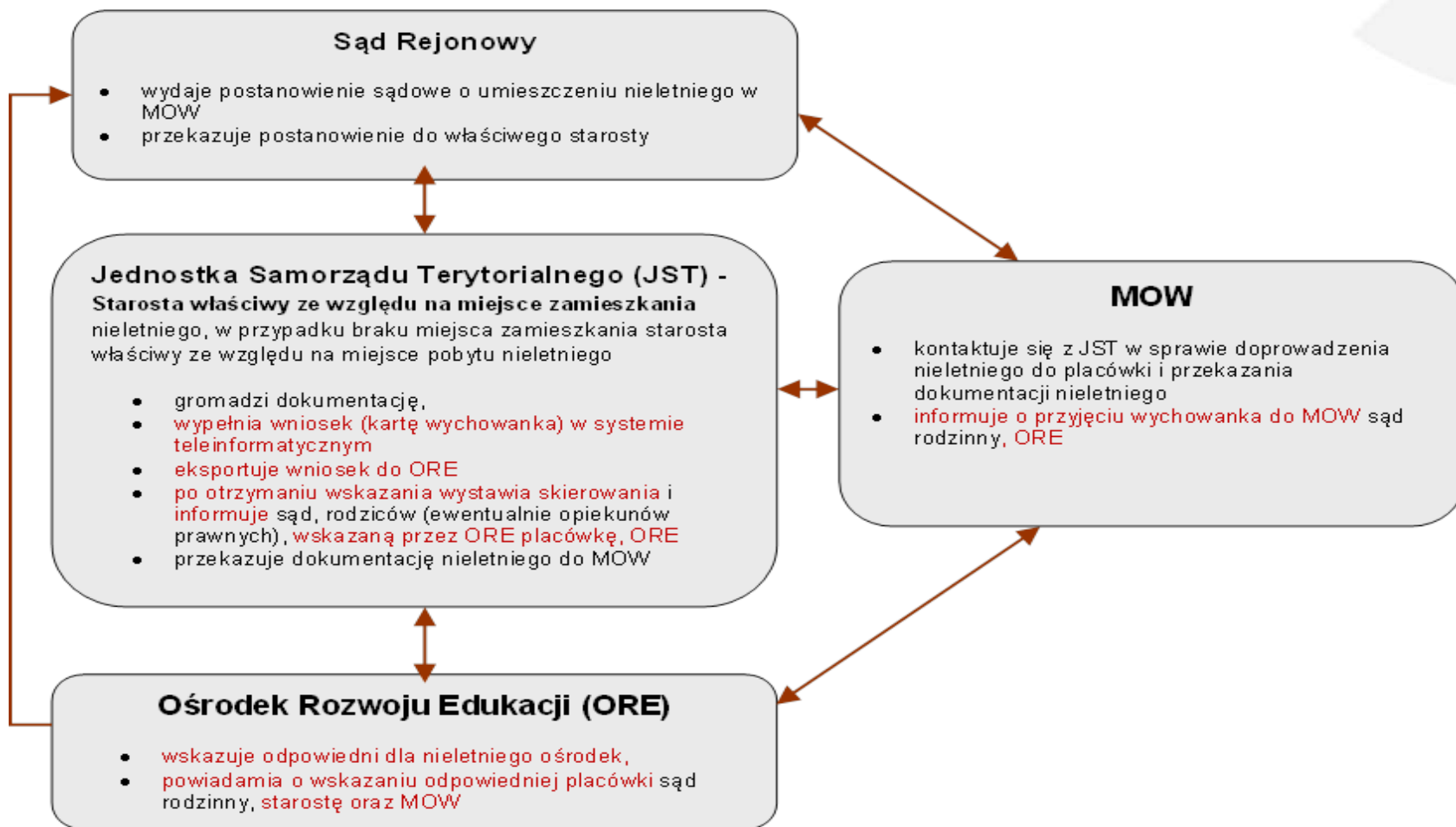
2000 - 2003

- 365 organy kierujące (starostwa powiatowe) do 45 placówek typu MOW usytuowanych na terenie kraju. W tym okresie placówki funkcjonowały w strukturze resortu polityki społecznej

2004 - nadal

- Od lipca 2004 zaczął funkcjonować centralny system kierowania nieletnich (usytuowany w CMPPP, następnie w ORE). Jeden centralny ośrodek kierujący do 95 MOW z wykorzystaniem systemu teleinformatycznego

Umieszczanie wychowanków w MOW

System teleinformatyczny

Centralny system kierowania nieletnich do placówek resocjalizacyjnych i socjoterapeutycznych resortu edukacji jest internetową platformą zapewniającą współpracę pomiędzy podmiotami odpowiedzialnymi za kierowanie nieletnich do placówek, tj.:

- starostami powiatowymi lub instytucjami przez nich upoważnionymi (np. PPP, PCPR)
- placówkami resocjalizacyjnymi i socjoterapeutycznymi
- Ośrodkiem Rozwoju Edukacji

Kryteria uwzględniane podczas doboru placówki odpowiedniej dla nieletnich

- Typ placówki
- Poziom rozwoju intelektualnego
- Płeć
- Etap edukacyjny
- Języki obce
- Preferowany zawód w przypadku ZSZ/BS-I i gimnazjum z przysposobieniem do nauki zawodu
- Czas oczekiwania nieletniego/niej na miejsce w placówce
- Odległość placówki od miejsca zamieszkania nieletniego/niej

Kryteria uwzględniane podczas doboru placówki odpowiedniej dla nieletnich

- Możliwość kontynuowania nauki w danej placówce na kolejnym etapie edukacyjnym
- Umożliwienie nieletniemu/niej ukończenia danego etapu edukacji przed osiągnięciem pełnoletności
- Analiza danych zawartych we wniosku jednostki samorządu terytorialnego na temat dotychczasowego przebiegu procesu resocjalizacji
- Wskazania i przeciwwskazania opisane w informacjach dodatkowych na wniosku JST
- SPE a oferta MOW

Młodzieżowe ośrodki socjoterapii	Młodzieżowe ośrodki wychowawcze
7-24 lat	13-18 lat
Szkola i internat (wyjątkowo bez)	Szkola i internat
Dla młodzieży zagrożonej niedostosowaniem społecznym i demoralizacją	Dla młodzieży niedostosowanej społecznie i zdemoralizowanej
Orzeczenie poradni psychologiczno-pedagogicznej o potrzebie kształcenia specjalnego i wnioski rodzica	Postanowienie sądu o zastosowaniu środka wychowawczego na podstawie UPN
eliminowanie przejawów zaburzeń zachowania	eliminowanie przejawów niedostosowania społecznego
oraz przygotowanie wychowanków do samodzielnego i odpowiedzialnego życia po opuszczeniu ośrodka, zgodnego z obowiązującymi normami społecznymi i prawnymi	
84 ośrodków	95 ośrodków
publiczne i niepubliczne	

MOW/ MOS zapewnia wychowankom

- Specjalną organizację nauki, metod pracy, wychowania
- Możliwość promocji śródrocznej
- Indywidualny Program Edukacyjno-Terapeutyczny
- Grupa wychowawcza do 12 osób
- Specjalistyczne zajęcia i formy pomocy psychologiczno-pedagogicznej, resocjalizacja/socjoterapia
- Całodobowa i całoroczna opieka w MOW (placówka nieferyjna), MOS (placówka nieferyjna lub feryjna)
- Kadra ośrodka posiada kwalifikacje w zakresie resocjalizacji, socjoterapii

Przykładowe projekty realizowane w MOS

- MOS Rudzienko *Mały Przegląd 57 Międzynarodowa Wystawa Sztuki* [La Biennale di Venezia Sharon Lockhart](#)
- MOS Wrocław *Sen Nocy Letniej:* [Historia Innego Żołnierza](#)
- MOS Wrocław [Odciskanie świata](#)
- MOS nr 3 Warszawa [„Możesz pomóc”](#)
- MOS „DoMOStwo” w Żychlinie [MURAL w Żychlinie StreetART](#)

Przykładowe projekty realizowane w MOW

- MOW Ks. Orionistów Warszawa [Na premierze się nie skończy...](#)
- MOW Wierzbica [Sztuka buntu i akceptacji](#)
- MOW Warszawa, Dolna [Teatr Moralnego Niepokoju](#)
- MOW Trzebież [Przetwornik](#)
- MOW Herby [Mówiące portrety](#)
- MOW Gostchorz [warsztaty filmowe](#)
- MOW Bielice [MOW Squad](#)
- MOW Samostrzel – film [Deseczka](#)

Wychowankowie MOW i MOS

Wychowanek MOW

Płeć:

- Chłopcy - 66%
- Dziewczęta - 34%

Wiek:

od 11 do 19 lat

- 17-19 r.ż. 61%,
- 15-16 r.ż. 30%
- do 14 r.ż. 9%

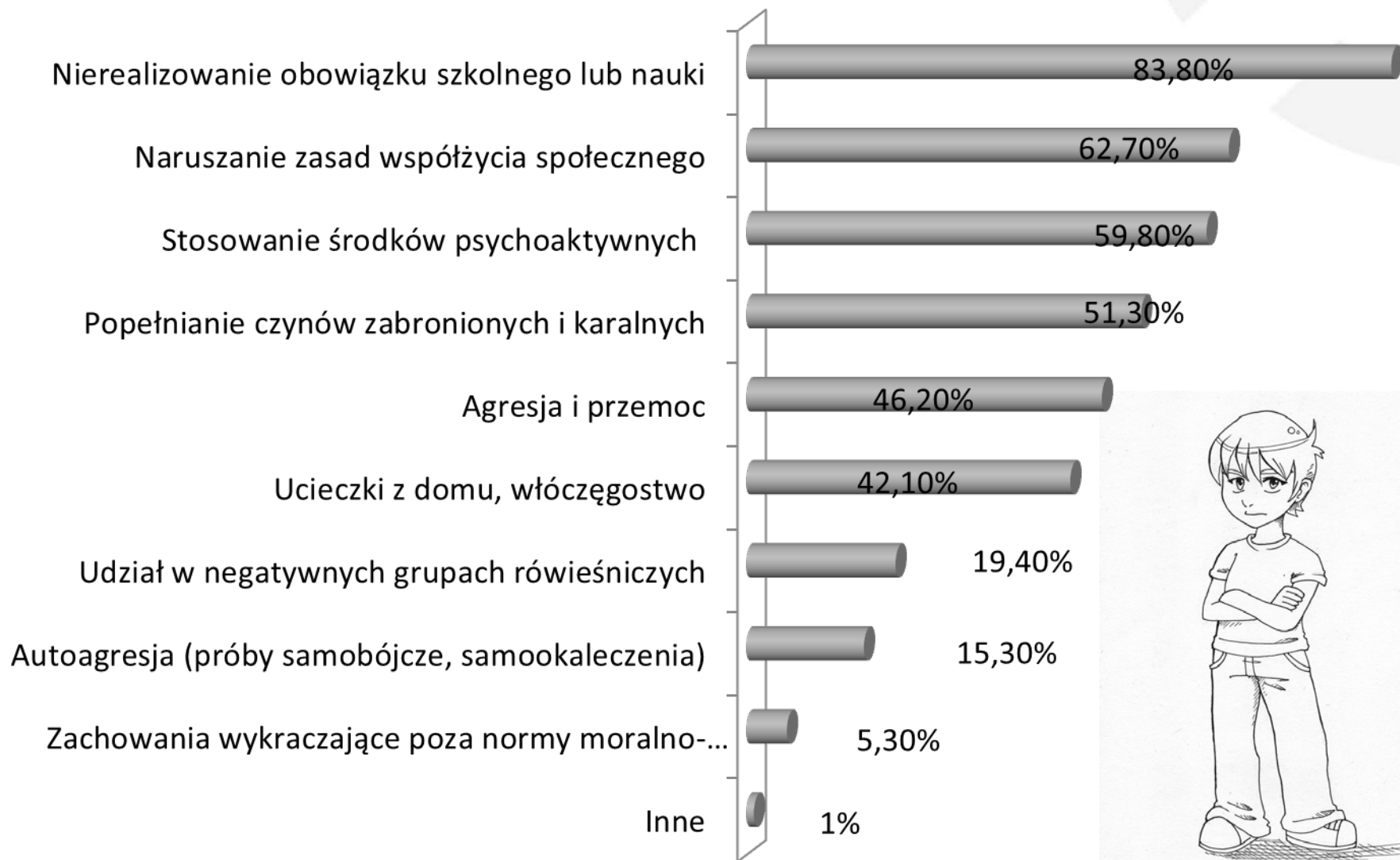
Zamieszkanie:

- miasto - 78%
- wieś - 22%

Dane na podstawie systemu teleinformatycznego systemkierowania.ore.edu.pl

Przyczyny umieszczenia w MOW

Najczęstsze zachowania problemowe przejawiane przez wychowanków w MOW/MOS

- ✓ używanie wulgarnego języka 74%
- ✓ zakłócanie przebiegu zajęć 56%
- ✓ konflikty z innymi wychowankami 39%
- ✓ wprowadzanie zasad drugiego życia 20%
- ✓ niszczenie mienia placówki 18%
- ✓ stosowanie przemocy wobec innych wychowanków 17%
- ✓ zażywanie substancji psychoaktywnych 17%
- ✓ samookaleczenia 14%
- ✓ ucieczki 13%
- ✓ notoryczne łamanie regulaminu placówki 9%
- ✓ nadmierne zainteresowanie seksualnością 5%
- ✓ konflikty z kadrą ośrodka 4%
- ✓ inne 10%

Badania wśród Dyrektorów MOW/MOS, październik 2017

Gdzie najczęściej dochodzi do zachowań problemowych wychowanków?

- ✓ szkoła - **50%**
- ✓ Internat - **39%**
- ✓ podczas wyjścia poza ośrodek - **1%**
- ✓ inne - 10% np. w domu

Badania wśród Dyrektorów MOW/MOS, październik 2017

Zagrożenia wynikające z instytucjonalnych form resocjalizacji

- ✓ ograniczenie dotychczasowej wolności i swobody
- ✓ liczne regulaminy
- ✓ ściśle zaplanowany dzień
- ✓ podział na personel i wychowanków

Zagrożenia wynikające z instytucjonalnych form resocjalizacji

- ✓ ograniczenie dotychczasowej wolności i swobody
- ✓ liczne regulaminy
- ✓ ściśle zaplanowany dzień
- ✓ podział na personel i wychowanków

Czynniki utrudniające proces resocjalizacji

- ✓ zaburzenia psychiczne wychowanków
- ✓ poziom intelektualny wychowanków
- ✓ duże opóźnienia w nauce
- ✓ zjawisko drugiego życia
- ✓ czas pobytu w placówce
- ✓ ucieczki
- ✓ wysoki poziom demoralizacji
- ✓ współpraca z rodzicami/opiekunami wychowanków
- ✓ lęk przed powrotem do środowiska rodzinnego
- ✓ stereotypy
- ✓ pobyt w placówce traktowany jako rodzaj represji i kary

Działania ORE wspierające nadzór pedagogiczny nad MOW i MOS

W ramach funkcjonujących form nadzoru

- Monitoring – koordynacja działań i udział w opracowaniu narzędzia do badania standardów funkcjonowania MOW
- Kontrola – współpraca w zakresie zapewnienia warunków bezpiecznego pobytu wychowanków w placówkach, wymiana informacji o przeprowadzonych kontrolach w MOW i MOS, przekazywanie informacji o zgłoszeniach wypadków
- Wsparcie – oferta szkoleń dedykowana dla pracowników MOW i MOS
- Ewaluacja – udział w opracowaniu narzędzi ewaluacji zewnętrznej z uwzględnieniem specyfiki MOS i MOW

Monitoring - narzędzie

Zespół przedstawicieli Ośrodka Rozwoju Edukacji, Ministerstwa Edukacji Narodowej, Biura Rzecznika Praw Obywatelskich, Biura Rzecznika Praw Dziecka, dyrektorów młodzieżowych ośrodków wychowawczych oraz reprezentanci środowiska akademickiego. Celem zespołu było podjęcie działań służących poprawie jakości usług świadczonych przez młodzieżowe ośrodki wychowawcze na rzecz nieletnich oraz podniesienie poziomu bezpieczeństwa w placówkach

Narzędzie ds. monitorowania standardów funkcjonowania MOW zgodnie z *rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 sierpnia 2017 r. w sprawie publicznych placówek oświatowo-wychowawczych, młodzieżowych ośrodków wychowawczych, młodzieżowych ośrodków socjoterapii, specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, specjalnych ośrodków wychowawczych, ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych oraz placówek zapewniających opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania.*

Harmonogram prac zespołu nad narzędziem

- Rozpoczęcie prac listopad 2016
- Spotkania zespołu – styczeń – czerwiec 2017
- Konsultacje z dyrektorami MOW – lipiec – październik 2017
- Prezentacja wstępnej wersji narzędzia w MEN – listopad 2017
- Pilotaż badań w 10 MOW-ach – 5-15 stycznia 2018
- Prace z dostosowaniem do wyników pilotażu

Narzędzie ds. monitorowania standardów funkcjonowania MOW

Metryczka

1. Respektowanie praw wychowanków
2. Szczególne obszary działalności placówki dotyczące rozwiązywania określonych problemów wychowawczych i sytuacji nieletnich
3. Organizacja pracy placówki
4. Infrastruktura placówki
5. Kadra
6. Praca z wychowankiem
7. Usamodzielnienie
8. Poczucie bezpieczeństwa wychowanków i ewaluacja wewnętrzna
9. Współpraca z rodziną
10. Współpraca ze środowiskiem lokalnym, z organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami działającymi na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży

Kontrola

- IPET-y: zwrócenie uwagi na ich jakość, porównanie planów dla kilku wychowanków (czy nie są identyczne)
- zwrócenie uwagi czy w planie przewidziane są działania wspierające rodziców oraz współdziałanie z innymi podmiotami (poradnie, organizacje) oraz czy ustalony jest zakres współpracy z rodzicami w realizacji zadań przez ośrodek
- zwrócenie uwagi na ilość / systematyczność / jakość zajęć w zakresie organizacji czasu wolnego, czy wynikają one z zainteresowań młodzieży, czy raczej kadry
- zwrócenie uwagi na jakość pracy kadry, nie tylko na formalne kwalifikacje
- analiza systemu kar i nagród pod kątem spełniania ich roli w procesie resocjalizacji
- rozmowa z wychowankami – wartościowe źródło wiedzy o funkcjonowaniu ośrodka (oprócz ankiety)

Kontrola

- analiza działań samorządu wychowanków i wpływu młodzieży na życie ośrodka
- analiza losów byłych wychowanków jako potwierdzenie skuteczności oddziaływań resocjalizacyjnych (to w ewaluacji)
- postrzeganie placówki przez rodziców i społeczność lokalną (to w ewaluacji)
- opis jakości funkcjonowania zespołu (nauczyciele, wychowawcy, specjaliści, dyrekcja, pracownicy niepedagogiczni) , realnej współpracy (nie tylko na papierze, czy go wszyscy podpisali)
- czy w ośrodku korzysta się z pomocy wolontariuszy

Oferta szkoleń ORE dla pracowników MOW i MOS

- Konstruowanie programów profilaktycznych w ramach programu wychowawczo-profilaktycznego w placówkach MOW i MOS
- Kształtowanie aktywnych postaw edukacyjno-zawodowych uczniów z trudnościami edukacyjnymi w MOW i MOS
- Ewaluacja programów profilaktycznych w MOW/MOS
- Dialog motywujący jako efektywna metoda wspomaganie zmiany w praktyce wychowawczej
- Praca nad zachowaniami autoagresywnymi, myślami i tendencjami samobójczymi dzieci i młodzieży
- Interwencja kryzysowa wobec dzieci i młodzieży
- Indywidualizacja procesu resocjalizacji nieletnich w MOW/MOS – planowanie, udzielanie i ocena efektów pomocy psychologiczno-pedagogicznej

Dziękuję za uwagę

Joanna Kulesza

Wydział Resocjalizacji i Socjoterapii ORE

Joanna.kulesza@ore.edu.pl